

внутрішню. У якості основної психологічної умови розвитку особистості вчена розглядає підвищення рівня самосвідомості. При цьому вона відзначає, що психологічним фундаментом особистості майбутнього або конкурентоспроможного професіонала, що відбувся, в будь-якій сфері людської діяльності виступають такі базові характеристики, як особистісна спрямованість, компетентність і гнучкість [3]. Таким чином спрямованість старшокласника на майбутній професійний успіх можна визначити як вектор професійного самовизначення, який задає напрям зовнішньої та внутрішньої активності старшокласника на досягнення особистих високих стандартів у діяльності, пов'язаною з майбутньою професією.

Література:

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. / Ксения Александровна Абульханова-Славская – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
2. Васильев И.А. Мотивация и контроль за действием / И.А. Васильев, М.Ш. Магомед-Эминов. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 144 с.
3. Митина Л. М. Психология развития конкурентоспособной личности /Л.М. Митина – М.: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2002. – 400 с.

О. Л. Хромова

ДІЯЛЬНІСТЬ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З ПРОФІЛАКТИКИ СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА У НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ РОДИНАХ УЧНІВ-ПІДЛІТКІВ

В умовах загальноосвітнього навчального закладу дієвою фігурою організатора та реалізатора профілактики сімейного насильства є класний керівник, який найтісніше пов'язаний і найближче знайомий з родинною атмосферою в сім'ї кожного учня. Найбільші труднощі виникають у класних керівників у взаємодії з неблагополучними сім'ями, в яких є діти підліткового віку. Ґрунтуючись на аналізі літератури та даних дослідження, за критерії сімейного неблагополуччя нами прийнято низку факторів, які впливають і на кожного члена родини, в тому числі на неповнолітнього, і на всю сім'ю як на функціональну систему в цілому. Це такі критерії: структурні дефекти сім'ї, дефекти виховних позицій, дефекти матеріально-побутового характеру, дефекти соціально значущих особистісних якостей дітей, дефекти подружніх взаємин, дефекти стабільності шлюбу. За виділеними критеріями педагог може визначити характер неблагополуччя в сім'ї, аби варіювати різноманітні форми, методи і засоби взаємодії з батьками. Отримавши знання та необхідну інформацію щодо насильства в неблагополучній сім'ї, його видів та ознак, за якими можна визначити факти проявів в тій чи іншій сім'ї, класні керівники мають бути готовими не тільки до надання допомоги дітям, які від нього постраждали, але й до організації профілактики цього явища в сім'ях їхніх підопічних.

Розглядаємо профілактику сімейного насильства в неблагополучних родинах учнів-підлітків як взаємозалежну й систематичну роботу класного керівника з батьками, як організований педагогічний вплив, необхідний для правильного виховання та розвитку дитини. Під системою діяльності класного керівника розуміємо наявність чітких цілей, певного змісту, що реалізується планово і послідовно засобами різноманітних взаємозалежних форм і методів

роботи, з урахуванням усього досягнутого раніше, передбаченням майбутнього, аналізом отриманих результатів. Профілактика сімейного насильства у взаємодії класного керівника з батьками здійснювалась у три етапи. На I етапі названої взаємодії відбувалося створення загальних позитивних умов для формування відповідальної поведінки, відповідального батьківства. На II етапі йшло виявлення певних тенденцій у розвитку сімейного насильства, а також пошук шляхів унебезпечення цих тенденцій в рамках неблагополучної сім'ї. На III етапі взаємодія передбачала чітку адресну роботу з батьками з формування відповідного ставлення до насильства, втілення конкретних форм ненасильства. На цьому етапі також відбувалось формування усвідомлення батьками відповідальності за наслідки насильницьких дій в сім'ї, емоційне несприйняття сімейного насильства. У зміст взаємодії класного керівника з батьками вводились елементи психолого-педагогічної підтримки родини і психолого-педагогічного супроводу батьків.

Проведений в ході дослідження аналіз роботи класних керівників із профілактики сімейного насильства у неблагополучних родинах учнів-підлітків дозволив дійти висновків щодо існуючих недоліків у цій роботі. В узагальненому вигляді це: недостатнє гармонійне поєднання індивідуальних, групових і колективних форм роботи з профілактики сімейного насильства у неблагополучних родинах учнів-підлітків; формальне ставлення класних керівників до взаємодії з батьками через недооцінку виховної ролі сім'ї; проведення різних за формою заходів при малій активності та низькому відвідуванні їх батьками, невміння зацікавити їх конкретною проблемою; невміння знаходити відповідні форми спілкування з батьками із неблагополучних сімей. Причини вказаних недоліків, на нашу думку, різні: це і недостатня теоретична підготовка класних керівників для організації профілактики сімейного насильства у неблагополучних сім'ях учнів-підлітків; невміння, а інколи і небажання спілкуватися з батьками із таких родин; відсутність сформованої внутрішньої готовності класних керівників до взаємодії з членами неблагополучної родини та бажання знаходити підхід до них.

В ході дослідження були виділені найбільш важливі вимоги до особистості класного керівника і його професійної діяльності в умовах профілактики сімейного насильства у неблагополучних сім'ях учнів-підлітків, а саме: абсолютне прийняття кожної неблагополучної сім'ї такою, яка вона є; визнання педагогом її рівноправного статусу, попри всі існуючі вади сімейного виховання; розуміння кожної неблагополучної сім'ї та соціально-психологічних процесів, які відбуваються в ній; системи соціальних контактів, цінностей, поглядів, особливостей взаємин підлітків з дорослими і однолітками; поважливе ставлення до батьків і дітей, навіть з урахуванням сутнісної характеристики кожної неблагополучної сім'ї; стійка впевненість батьків у розумінні та підтримці їх виховних зусиль з боку класного керівника; визнання класним керівником рівних прав неблагополучної сім'ї; її як значимого учасника різноманітних соціальних контактів; підвищення соціального статусу батьків учнів. Також за результатами проведеного дослідження були розроблені дві групи завдань із розгортання класним керівником профілактики сімейного

наси́льства, спрямованої на роботу з родиною. До першої групи належать завдання психолого-педагогічної освіти батьків з метою запобігання проявів жорстокого поводження з дитиною, агресивної поведінки дорослих членів родини, старших дітей стосовно молодших і немічних. Іншу групу складають завдання вивчення конкретної неблагополучної сім'ї, встановлення контактів з її дорослими членами для узгодження характеру виховних впливів на учня-підлітка.

О. В. Чуракова

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ США

Вітчизняна соціальна робота на початку ХХІ століття переживає складний процес становлення, оптимізація якого певним чином залежить від урахування та застосування управлінського досвіду інших країн, зокрема США. Перехід США на нову, постіндустріальну стадію економічного розвитку зумовив зміну пріоритетів у системі управління соціальною роботою, що, перш за все, виражається в новому уявленні щодо змісту принципів менеджменту. Під принципами менеджменту соціальної роботи ми розуміємо правила, основні положення та норми поведінки суб'єкта управління, що відображають зміст та взаємозв'язки всіх елементів системи менеджменту соціальної роботи.

Аналіз наукової літератури з питань управління соціальною роботою дозволяє дійти висновку про відсутність в українських та російських вчених спільної думки щодо кількості та визначення принципів менеджменту. Американські дослідники виокремлюють наступні основні положення функціонування системи менеджменту соціальної роботи в США: ефективність та економічність; соціальна детермінація; цілепокладання; відповідальність за результати управління перед клієнтами, інвесторами, громадськістю в цілому; зворотній зв'язок; єдиноначальність та колегіальність; делегування повноважень; ієрархічність; супервізія (раціональний підбір, навчання та використання кадрів); гуманізація; мотивація кадрів; комплексність та системність управління; інформаційна достатність; прогнозування та розробка стратегії; програмно-цільове забезпечення; гнучкість; диверсифікація. Всі зазначені принципи є основоположними та взаємозалежними в системі менеджменту соціальної роботи в США. Ми зосередимо увагу на принципі ефективності та економічності, оскільки, на наш погляд, він є детермінуючим.

Ефективність та економічність є одними з ключових критеріїв оцінювання послуг, що їх надають соціальні служби та агентства. Ефективність вимірює досягнення цілей організації в умовах існування зовнішнього середовища. Під економічністю розуміють співвідношення між кількістю одиниць (соціальних послуг) на виході та кількістю одиниць (матеріально-технічних ресурсів, ресурсів соціальних працівників та клієнтів) на вході. Оцінка економічності надання послуги чи впровадження соціальної програми не передбачає певних труднощів, оскільки визначається об'ємом витрачених коштів державного бюджету або благодійного фонду. Значно складнішим є вимірювання ефективності функціонування соціального агентства. Американські вчені надають наступні критерії оцінювання ефективності: